

Reactie van de organisaties van rechthebbenden, aangesloten bij Stichting Auteursrechtbelangen en/of lid van VOI©E, op het rapport van de parlementaire werkgroep auteursrecht (werkgroep Gerkens)

INHOUD

Samenvatting reactie en aanbevelingen van rechthebbenden	3
I Ad de door werkgroep Gerkens geanalyseerde knelpunten	7
• Vernieuwing van auteursrecht	7
• Functioneren van collectieve beheersorganisaties	7
• Werkgroep Pastors kiest voor samenwerking	8
• Niet één organisatie, maar één loket	8
• Spanning door de expansie van internet	9
• De onafhankelijken en de claimers	9
• De (illegale) uitwisseling van beeld- en muziekbestanden	10
II Ad aanbevelingen van werkgroep Gerkens voor de toekomst en de aanbevelingen van de rechthebbenden	11
• Oproep aan regering: werken aan uniform Europees beleid	11
• Internet voor promotie, handhaving en nieuwe businessmodellen	11
• Drager onafhankelijk aanbod – afbouw thuiskopie – onrechtmatigheid downloaden uit illegale bron	11
• Aanvullende maatregelen om collectief beheer te verbeteren	16
• Voorlichting en versterking positie auteurs en uitvoerend kunstenaars	17
Bijlage I De organisaties van rechthebbenden aangesloten bij Stichting Auteursrechtbelangen en/of verenigd onder VOI©E	19
Bijlage II Annotatie	21
Bijlage III Veldkamp rapport: trendanalyse afzet en volume privékopieën	26
Bijlage IV Overzicht NVPI online businessmodellen van de entertainmentindustrie (rapportage NVPI volgt)	27

© Stichting Auteursrechtbelangen / VOI©E, Den Haag, 9 september 2009

Deze gezamenlijke reactie van de organisaties van rechthebbenden die zijn aangesloten bij Stichting Auteursrechtbelangen en/of lid zijn van VOI©E, is vastgesteld door de besturen van beide organisaties en op 9 september 2009 aangeboden aan de woordvoerders van de Tweede Kamer en aan de griffiers van de vaste Commissies voor Justitie, Economische Zaken en Cultuur.

SAMENVATTING REACTIE EN AANBEVELINGEN VAN RECHTHEBBENDEN

Geen crisis, wel knelpunten

Het is logisch dat het beleid zich richt op de knelpunten bij de exploitatie van met name entertainmentproducten op de consumentenmarkt en bij de collectieve uitoefening van rechten. Daarbij mag niet uit het oog worden verloren dat het auteursrecht en naburig recht in veel sectoren en markten goed functioneren.

Passende beloning voor creatieve prestatie

Evenmin mag uit het oog worden verloren dat het auteursrecht en naburig recht er toe dienen om de makers, uitvoerend kunstenaars en hun rechtverkrijgenden in staat te stellen hun werken en prestaties te kunnen blijven maken en verrichten en daar een passende beloning voor te krijgen.

Onderzoek naar alternatieve compensatie

Er worden in de markt volop en constant nieuwe business-modellen gelanceerd. Exploitatiemodellen voor online beschikbaarstelling aan een algemeen publiek zijn nog moeilijk rendabel te maken. Bovendien voeren deze betaalmodellen een ongelijke strijd met gratis illegaal aanbod. Wij zien dat ook deels als overgangsprobleem van een digitale revolutie waar we nog middenin zitten. Bij visies op toekomstig beleid met betrekking tot het gebruik via internet, is het raadzaam ook onderzoek te doen naar alternatieve compensatiemogelijkheden voor rechthebbenden als deze niet kunnen worden beloond voor het gebruik dat van hun werk wordt gemaakt.

Omslag dragers naar licentiesystemen aan de markt overlaten

De omslag van verkoop van voorbespeelde dragers naar een van dragers onafhankelijk licentiesysteem moet aan de (internationale) markt worden overgelaten. De consequenties van een dergelijke omslag roepen nog vele vragen op en behoeven verdere studie. De afbouw van de thuishopieregeling koppelen aan die te verwachten ontwikkeling is niet terecht.

Feitelijke afbouw thuishopievergoeding onterecht en schadelijk

Vooralsnog wordt nog steeds het merendeel van de thuishopieën gemaakt van radio- en televisie-uitzendingen en van voorbespeelde eigen of geleende dragers. De thuishopievergoeding is feitelijk al afgebouwd doordat een verschuiving in gebruik heeft plaatsgevonden van met een vergoeding belaste voorwerpen naar voorwerpen waarop een vergoeding al twee jaar door de regering wordt tegengehouden. Uit recent marktonderzoek blijkt dat het privékopieën in de laatste jaren constant is gebleven, terwijl de compensatie daarvoor fors daalt als gevolg van bevestiging van afspraken over nieuwe voorwerpen waarop wordt gekopieerd. De rechthebbenden lijden daardoor onterecht grote schade. Een mogelijkheid om de huidige problemen op te lossen zou kunnen zijn om, zoals in onze buurlanden, de vergoeding te spreiden over alle voorwerpen die voor het thuishopieën worden gebruikt en wel in de mate van dat gebruik.

Onrechtmatig downloaden aanpakken via intermediairs

Ondertussen moeten licentiesystemen een kans krijgen door onrechtmatig downloaden aan te pakken via de intermediairs die dit op grote schaal mogelijk maken. Daarbij moet worden gekeken naar de effectiviteit van de diverse handhavingmogelijkheden en dient de overheid te bevorderen dat de rechthebbenden worden gecompenseerd voor door kopiëren ontstaan nadeel.

Verbetering incasso door zelfregulering en samenwerking

In een privaatrechtelijk systeem moet aan representatieve collectieve organisaties van rechthebbenden in beginsel worden overgelaten op welke wijze zijn hun rechten willen uitoefenen. Het College van Toezicht houdt de vinger aan de pols en kan zo nodig corrigerend optreden. De sector van collectieve beheersorganisaties heeft maatregelen genomen om in goed overleg met het bedrijfsleven verbeteringen te realiseren. Dat overleg richt zich niet op concentratie van collectief beheer in één organisatie, omdat daar belangrijke bezwaren voor zowel gebruikers als rechthebbenden aan kleven, maar op één loket voor betalingsplichtigen die dat wensen.

Verbeteringen afgesproken

In het rapport van werkgroep Pastors wordt werkgroep Gerkens op zijn wenken bediend. VOI©E werkt samen met VNO-NCW en MKB Nederland om binnen 1,5 jaar de volgende verbeteringen te realiseren:

- samenwerking tussen de cbo's in zowel primaire als ondersteunende activiteiten om te komen tot een meer gebruikersvriendelijke inning van rechten en een grotere efficiency;
- een onafhankelijke geschillenbeslechting voor gebruikers;
- de Gedragscode van VOI©E wordt voor 1 juli 2010 uitgewerkt tot een controlebaar keurmerk;
- nieuwe regelingen of aanpassingen van regelingen worden in goed overleg met het bedrijfsleven geïntroduceerd, waarvoor een onderhandelingsprotocol wordt afgesproken.

Versterking auteursrechtelijke positie van creatieven

De overheid kan bijdragen aan versterking van de auteursrechtelijke positie van creatieven door:

- voorlichting over wetgeving en onaanvaardbaar onrechtmatig gebruik;
- voldoende ruimte te laten aan individuele rechthebbenden om collectief via collectieve beheersorganisaties op te treden als individuele exploitatie niet doenlijk is;
- het mededingingsrecht in de Auteurswet opzij te zetten zodat makers en uitvoerend kunstenaars collectieve prijsafspraken kunnen maken indien een goede onderhandelingspositie ontbreekt.

AANBEVELINGEN VAN RECHTHEBBENDEN

Stichting Auteursrechtbelangen en VOICE doen de volgende aanbevelingen:

- Nederland dient zich in te spannen om in overleg met de lidstaten van de Europese Unie collectief beheer van rechten en de regeling van de thuiskopie geharmoniseerd te reguleren.
- Verder onderzoek is nodig naar de marktontwikkelingen en de consequenties voor het overheidsbeleid van een gedeeltelijke of gehele overgang van verkoop van voorbespeelde dragers naar een licentiesysteem.
- Het heffingensysteem mag niet worden losgelaten zolang substantieel voor eigen gebruik kopieën worden gemaakt waarvoor (nog) geen vergoeding wordt betaald. Het is verstandig te kijken hoe andere landen de heffingsproblematiek hebben opgelost, te weten door de vergoeding te spreiden over alle voorwerpen die voor het thuiskopiëren worden gebruikt en wel in de mate van dat gebruik.
- Het moet duidelijk zijn en blijven dat het maken van een kopie uit evident illegale bron onrechtmatig is. Tegelijkertijd moet de overheid kijken naar de opportuniteit van de diverse handhavingsmogelijkheden en bevorderen dat de rechthebbenden worden gecompenseerd voor door kopiëren ontstaan nadeel.
- Onderzoek is wenselijk naar alternatieve compensatieregelingen voor het gebruik van beschermde werken waarvoor in de praktijk niet op een acceptabele manier een vergoeding kan worden geregeld.
- Met betrekking tot de uitoefening van het collectief beheer van rechten dient het primaat aan zelfregulering te worden gegeven, mede gelet op de afspraken die daarover door betrokken marktpartijen reeds zijn gemaakt.
- Ook de overheid moet investeren in voorlichting.
- Wetgeving moet het mogelijk maken dat prijsafspraken door en met makers en uitvoerend kunstenaars in collectieve onderhandelingen tot stand kunnen komen indien bij hen een goede onderhandelingspositie ontbreekt.

I AD DE DOOR WERKGROEP GERKENS GEANALYSEERDE KNELPUNTEN

Vernieuwing van auteursrecht

De basisprincipes vastgelegd in mondiale verdragen (de Berner Conventie en de Conventie van Rome) en in de nationale wetgeving (de Auteurswet en de Wet op de naburige rechten) zijn wereldwijd erkend en worden ook door werkgroep Gerkens onderschreven. Het gaat in de eerste plaats om de maker en de uitvoerend kunstenaar die de zeggenschap over het gebruik van hun werk en prestatie hebben, die de persoonlijke band met hun werk beschermd weten en die in staat moeten zijn om een redelijke vergoeding te bedingen voor het gebruik dat van hun werk en prestatie wordt gemaakt. Daartoe kunnen zij samenwerken met uitgevers of producenten die in hun werk en prestatie en verdere ontwikkeling daarvan investeren en/of hun rechten geheel of gedeeltelijk in handen geven van een collectieve beheersorganisatie die is opgericht door rechthebbenden om deze rechten te kunnen uitoefenen.

De Auteurswet en de Wet op de naburige rechten zijn in 2004 aangepast aan de Europese auteursrechtlijn uit 2001 (1¹).

De werkgroep Gerkens signaleert een aantal knelpunten bij de uitoefening van rechten op bepaalde markten, namelijk bij de exploitatie van met name entertainmentproducten op de consumentenmarkt en bij de collectieve uitoefening van rechten. Wij erkennen het belang van het oplossen van deze knelpunten en zijn graag bereid om mee te denken over en mee te werken aan mogelijke oplossingen.

Functioneren van collectieve beheersorganisaties

Alle rechthebbenden zouden bij voorkeur de exploitatie van hun rechten zelf ter hand willen nemen en met iedere gebruiker afspraken maken over het gebruik dat van hun werk wordt gemaakt. Dat is echter niet altijd mogelijk en efficiënt. Voor rechten die niet individueel kunnen worden geëxploiteerd, in een aantal gevallen ook omdat de (Europese) wetgever aan de gebruiker een collectieve regeling wil aanbieden (bijvoorbeeld voor leenrecht, reprorecht, thuishopie en naburige rechten), hebben de betrokken rechthebbenden een collectieve rechtenorganisatie opgericht, die zij zelf besturen én betalen. Die organisaties kunnen door de binding met hun achterban zorg dragen voor een breed draagvlak onder rechthebbenden, waardoor zij gebruikers goed kunnen faciliteren bij het regelen van rechten. Denk bijvoorbeeld aan de belangrijke verklaring tot samenwerken tussen bibliotheken en organisaties van rechthebbenden bij grote digitaliseringsprojecten met cultureel erfgoed, waar de collectieve beheersorganisaties de problematiek van de zogenaamde 'verweesde werken' helpen oplossen. Ook deze positieve aspecten verdienen aandacht. De werkgroep Gerkens maakt zich zorgen over het grote aantal collectieve beheersorganisaties, de effectiviteit van het toezicht, het gebrek aan transparantie, de verschillende aanspraken en het met dat alles gepaard gaande aangetaste draagvlak voor de collectieve uitoefening van auteursrecht.

¹ (.) verwijst naar toelichting in annotatie, opgenomen in bijlage II

Ook de sector van collectieve beheersorganisaties heeft onderkend dat het imago van het collectief beheer van auteursrecht verslechterd is. De sector heeft maatregelen genomen om met zelfregulering in goed overleg met het bedrijfsleven belangrijke verbeteringen te realiseren, naast de nadere invulling van de wettelijke toezichtregeling waarvoor een wetsvoorstel bij de Tweede Kamer is ingediend. De in april 2008 opgerichte branchevereniging VOI©E heeft een door de Stichting Auteursrechtbelangen ontwikkelde gedragscode als voorwaarde voor het lidmaatschap.

Werkgroep Pastors kiest voor samenwerking

De door de staatssecretaris van Economische Zaken geëntameerde paritaire werkgroep van VOI©E, VNO-NCW en MKB Nederland, onder leiding van Marco Pastors ('werkgroep Pastors'), heeft vervolgens voortvarend een gedegen analyse van de problematiek gemaakt en een pakket aan maatregelen afgesproken. Het rapport van de werkgroep Pastors verscheen na de afronding van de werkzaamheden van de werkgroep Gerkens.

Uit de analyse van de werkgroep Pastors blijkt dat een gemiddelde onderneming in de praktijk te maken heeft met twee, hooguit drie collectieve beheersorganisaties. Andere organisaties die collectief rechten incasseren, zijn op een kleine specifieke markt actief waar geen wezenlijke problemen zijn met de incasso. Weer andere organisaties houden zich primair of uitsluitend bezig met de verdeling van gelden onder de rechthebbenden die zij vertegenwoordigen. In totaal zijn 18 organisaties in Nederland actief, wat in vergelijking met de rest van Europa een gemiddeld aantal is. Al deze organisaties zijn lid van VOI©E. De laatste tien jaar zijn er geen nieuwe organisaties bijgekomen en is door recente fusies het aantal organisaties zelfs afgenomen. De werkgroep Pastors onderschrijft de conclusie van de werkgroep auteursrecht van de Tweede Kamer dat de opgelaaide discussie over collectief beheer en de vermindering van het draagvlak met name is ontstaan door verschuiving naar nieuwe businessmodellen en nieuwe vormen van gebruik als gevolg van de digitalisering.

VNO-NCW, MKB Nederland en VOI©E concluderen in het rapport Pastors dat de gewenste verminderde regeldruk voor een belangrijk deel via samenwerking en zelfregulering kan worden bereikt. Ook vindt men dat bij de uitwerking van oplossingen rekening dient te worden gehouden met de toenemende (internationale) concurrentie voor de Nederlandse organisaties. De werkgroep Pastors acht "een vrijwillige maar niet vrijblijvende samenwerking intrinsiek beter dan een opgelegd fusiepad". Werkgroep Pastors heeft ook vastgesteld dat bij het teweegbrengen van een veranderingsproces ook een belangrijke rol voor het georganiseerde bedrijfsleven is weggelegd. Die intensievere samenwerking tussen collectieve beheersorganisaties zal de komende 12 maanden al gestalte gaan krijgen. (2)

Niet één organisatie, maar één loket

De wensen van gebruikers blijken zich niet zozeer te richten op concentratie van collectief beheer in één organisatie, maar meer op één loket. Concentratie in één organisatie leidt tot een te grote beperking van het grondrecht van vrijheid van vereniging van rechthebbenden en voor de praktijk ongewenste molochvorming. Wat bereikbaar zou kunnen zijn zonder deze bezwaren is de inrichting van één loket, daar waar een cluster van gebruikers in hoofdzaak met hetzelfde cluster van collectieve beheersorganisaties te maken heeft, zodat de contacten tussen gebruikers en beheersorganisaties zoveel mogelijk gekanaliseerd worden.

'Zoveel mogelijk' wil onder meer zeggen: het moet beantwoorden aan een serieus gevoeld manco bij branches van gebruikers, praktisch en financieel haalbaar zijn, qua soorten rechtenexploitaties passend zijn, en voldoende vrijheid laten aan rechthebbenden(organisaties) om de tarieven en andere gebruiksvoorwaarden te bepalen. Daarbij is het vanzelfsprekend dat beheersorganisaties, als houders van absolute rechten, handelen vanuit hun verantwoordelijkheid en maatschappelijk besef en meewerken aan oplossingen voor efficiënt rechtenbeheer op basis van transparante grondslagen, ten behoeve van makers en gebruikers en van innovatieve wijzen van gebruik van beschermde werken en prestaties. Op verschillende terreinen wordt hieraan gewerkt. Als uitvloeisel van het rapport Pastors is met het cluster van gebruikers, rechthebbenden en collectieve beheersorganisaties voor de sector bedrijfsleven een veelbelovend begin gemaakt. Ook binnen het cluster van betrokkenen binnen de (audio/visuele) mediasector wordt nu overleg gevoerd over een nieuwe structuur voor rechtenuitoefening, die deels geïnspireerd kan worden door de uitkomsten van de werkgroep Pastors en deels moet worden toegesneden op de specifieke aard van deze sector.

Spanning door de expansie van internet

Wij zijn het met de werkgroep Gerkens eens dat technologische ontwikkelingen de handhaving van het auteursrecht onder druk zetten en een moeilijk terug te draaien mentaliteitsverandering bij het publiek teweeg hebben gebracht, waarbij vrije informatiegaring ten onrechte wordt beleefd als een recht op gratis toegang tot informatie. Wij zien dit deels als overgangsprobleem van een digitale revolutie waar we nog middenin zitten.

De onafhankelijken en de claimers

De werkgroep Gerkens constateert terecht dat er ook makers zijn die vrije uitwisseling van informatie belangrijker vinden dan het vragen van een vergoeding voor het gebruik van hun werk, zoals bijvoorbeeld in het concept van 'creative commons'. Wij zien dit echter niet als een knelpunt. Het staat eenieder vrij om zijn auteursrecht niet uit te oefenen en dat is als zodanig geen nieuw fenomeen. Het internet heeft de toegankelijkheid van (gratis) informatie sterk vergroot, evenals de mogelijkheid voor makers om op een andere wijze van hun werk te profiteren, bijvoorbeeld door vergroting van naamsbekendheid of inkomsten uit advertenties. Wij komen echter op voor de rechthebbenden die een redelijke vergoeding wensen te ontvangen voor het gebruik van hun werk of prestatie, van hun creatieve en financiële investeringen. Die rechthebbenden, de 'culturele ondernemers', vertegenwoordigen in ons land niet alleen een groot cultureel, maar ook een groot economisch belang. (3)

De (illegale) uitwisseling van beeld- en muziekbestanden

Het hoeft geen betoog dat wij de zorgen van de werkgroep Gerkens delen over de grote schaal waarop beeld- en muziekbestanden worden uitgewisseld zonder dat de rechthebbenden daarvoor een adequate vergoeding ontvangen. Ook delen wij de mening van de werkgroep dat producenten, faciliteerders van logistiek en consumenten een bijdrage zullen moeten leveren aan het oplossen van dit knelpunt.

Het is echter de taak van de overheid om zorg te dragen voor de randvoorwaarden om weer een gezonde situatie te laten ontstaan, in de vorm van adequate instrumenten voor handhaving en waar nodig regelingen voor vergoedingen van het gebruik.

II AD AANBEVELINGEN VAN WERKGROEP GERKENS VOOR DE TOEKOMST EN DE AANBEVELINGEN VAN DE RECHTHEBBENDEN

Oproep aan regering: werken aan uniform Europees beleid

Het internet beperkt zich niet tot Europa, maar wij zijn het met de werkgroep Gerkens eens dat het een goede zaak zou zijn als Nederland coalities in Europa zoekt om grensoverschrijdende uitvoeringsaspecten verdergaand dan nu te harmoniseren. Het lijkt geen wijs beleid als Nederland hierin te zelfstandig zou opereren.

- *De rechthebbenden bevelen aan dat Nederland zich inzet om collectief beheer van rechten en de regeling van de thuiskopie in Europa geharmoniseerd aan te pakken.*

Internet voor promotie, handhaving en nieuwe businessmodellen

De werkgroep constateert terecht dat internet ook heel veel kansen biedt en dat het aan de industrie zelf is om die te grijpen. Er is geen producent, uitgever, omroep en ook bijna geen maker meer die niet aan het nadenken is over nieuwe exploitatievormen en er zijn ook al vele nieuwe online exploitaties ontwikkeld. In het algemeen kan worden vastgesteld dat online aanbod tegen betaling rendabel is in een af te bakenen gebruikersgroep (bijvoorbeeld een bedrijf of een campus) of op af te bakenen apparatuur (bijvoorbeeld een mobiele telefoon). Exploitatiemodellen voor online beschikbaarstelling via internet aan een algemeen publiek zijn nog moeilijk rendabel te maken. De daarvoor vereiste digital rights management (DRM) technieken zijn kostbaar, kwetsbaar en vaak niet gebruiksvriendelijk. Bovendien voeren deze betaalmodellen een ongelijke strijd met gratis illegaal aanbod. Advertentie-inkomsten leveren in veel gevallen te weinig op om de investeringen in het aanbod te dekken, laat staan om winst te boeken. De brancheorganisatie van de entertainmentindustrie NVPI maakt een overzicht van de diverse initiatieven in de markt. Zodra deze rapportage gereed is, sturen wij die na (bijlage IV – volgt).

Drager onafhankelijk aanbod – afbouw thuiskopie – onrechtmatigheid downloaden uit illegale bron

De werkgroep stelt voor om in de toekomst de koppeling tussen de inhoud en de drager los te laten. Daarbij past dat de industrie omschakelt naar een licentiesysteem. De thuiskopievergoeding zou dan stap voor stap kunnen worden afgebouwd. Tussentijdse uitbreiding van de vergoeding acht de werkgroep niet wenselijk. De overgang naar een licentiesysteem rechtvaardigt versterking van het handhavingsinstrumentarium. Niet langer moet gelden dat een download uit een illegale bron is toegestaan. Ten slotte is de werkgroep van mening dat gewerkt moet worden aan een cultuuromslag.

Ad Licentiesysteem

De omslag van verkoop van voorbespeelde dragers naar een drager onafhankelijk licentiesysteem wordt door de internationale entertainmentindustrie al jaren onderzocht en er wordt ook volop mee geëxperimenteerd. Een dergelijke omslag moet aan de markt worden overgelaten. De consequenties van een dergelijke omslag behoeven in onze ogen verdere studie. Natuurlijk zijn er grote voordelen te behalen wanneer alles "bij de bron" geregeld wordt, zoals de werkgroep feitelijk voorstelt. Maar er zijn ook nog vele vragen. Op welke wijze krijgen auteurs, vertolkers en producenten dan de beloning voor hun prestaties en investeringen? Omvat de licentie een gedifferentieerd pakket, met bijbehorende gedifferentieerde vergoeding, of wordt de consument één licentie aangeboden voor alle gebruiksvormen met bijbehorende volledige vergoeding en is dat dan haalbaar in de markt? Wanneer de consument kan kiezen uit een gedifferentieerd pakket is DRM onvermijdelijk, maar wordt dat geaccepteerd door de consument?

Het licentiesysteem dat de werkgroep schetst, is geënt op online en mobiel aanbod. Maar er zal toch ook gekeken moeten worden naar de offline situatie. Voorbespeelde dragers zullen waarschijnlijk voorlopig nog een belangrijke rol blijven spelen.

De aanbevelingen van de werkgroep spitsen zich toe op entertainment producten. Er dient echter ook aandacht te worden besteed aan gedrukte media en business-to-business producten zoals vak- en wetenschappelijke en educatieve informatieproducten. Deze werken spelen nu nog nauwelijks een rol in de discussie, maar in de afweging van een toekomstbestendige aanpak (zoals de omslag naar een licentiesysteem) mag dit aspect niet ontbreken. Bij informatieproducten blijven de analoge dragers (boek, tijdschrift, krant) naar verwachting een belangrijke rol spelen op de consumentenmarkt. De digitale privékopie van deze werken valt nu onder hetzelfde regime van de thuiskopie.

- *De rechthebbenden bevelen aan om verder onderzoek te doen naar de marktontwikkelingen en de consequenties voor het overheidsbeleid van een gedeeltelijke of gehele overgang van verkoop van voorbespeelde dragers naar een licentiesysteem inzake zowel entertainmentproducten als informatieproducten.*

Ad Afbouw thuiskopie

De kern van het licentiesysteem, zoals de werkgroep zich dat voorstelt, is dat het gebruik "bij de bron" geregeld wordt. De eventueel overeengekomen bevoegdheid om één of verscheidene thuiskopieën te maken zou daar onderdeel van moeten zijn. Als op die manier voor het privé kopiëren betaald wordt, zijn wij het met de werkgroep uiteraard eens dat niet ook nog eens een vergoeding geheven moet worden over de voorwerpen die de desbetreffende consument voor het kopiëren gebruikt. Die vergoeding moet dan worden geschrapt, of terugbetaald, of wanneer dat praktisch problematisch is, verdisconteerd worden in de hoogte van het thuiskopieertarief op de gebruikte voorwerpen. Dit laatste gebeurt overigens al in de vorm van een reductie wegens legaal downloaden. Maar volgt uit het bovenstaande vanzelfsprekend dat de vergoeding wegens de thuiskopie geheel afgebouwd kan worden?

Kijkend naar de praktijk van het thuiskopiëren moeten wij concluderen dat het voorstel van de werkgroep een dramatische verliespost zou opleveren voor de rechthebbenden.

Privékopiëren blijft constant – de billijke vergoeding voor rechthebbenden daalt

Als bijlage III voegen wij het rapport "Trendanalyse afzet en volume privé-kopiëren" van bureau Veldkamp toe, opgesteld op 18 augustus 2009. Uit dit rapport blijkt dat de afzet van de met een auteursrechtvergoeding belaste cd-recordables en dvd-recordables sterk is afgenomen, terwijl het gebruik van geheugenkaarten, audiospelers, harddiskrecorders en externe harde schijven sterk is toegenomen. Op deze voorwerpen rust echter geen auteursrechtvergoeding, omdat de regering dat nu al twee jaar tegenhoudt. De gezamenlijke opslagcapaciteit is constant gebleven, de vergoeding voor de rechthebbenden is fors gedaald.

Uit de analyse van het gebruik van deze voorwerpen voor de privékopie van muziek, film, televisie, foto's en games blijkt dat 55 tot 60% gebruikt wordt voor privékopieën van radio, televisie en voorbespeelde dragers. Het percentage privékopieën blijkt in de tijd constant te zijn, terwijl de vergoeding voor de rechthebbenden fors is gedaald.

Privékopieën die het internet als bron hebben zijn veruit in de minderheid. Zou men dit verder beperken tot legaal aanbod – dus tot aanbod waarop een licentiesysteem van toepassing zou kunnen zijn mét adequate tegemoetkoming aan de rechthebbenden – dan zijn die privékopieën momenteel slechts een schijntje van het totale aantal reproducties voor eigen gebruik. Het is onwaarschijnlijk dat er uitsluitend of voornamelijk privé gekopieerd wordt in situaties waarop het licentiesysteem van toepassing is. Met andere woorden, het verlies blijft bestaan.

De thuiskopievergoeding afbouwen zoals de werkgroep voorstelt, levert bovendien een conflict op met de auteursrechtlijn uit 2001. In 22 Europese landen komt een thuiskopievergoeding voor. (4)

Ad Tussentijdse stop op uitbreiding vergoedingen

De thuiskopievergoeding is feitelijk al ten onrechte afgebouwd doordat een verschuiving heeft plaatsgevonden van met een vergoeding belaste voorwerpen (zoals CD-R, CD-RW, DVD-RW) naar voorwerpen waarop een vergoeding nog steeds door de regering wordt tegengehouden (zoals mp3-spelers). Bij herhaling hebben de rechthebbenden bij monde van de Stichting de Thuiskopie aangegeven dat toevoeging van voorwerpen aan het heffingensysteem niet tot onoverkomelijke uitvoeringsproblemen hoeft te leiden. De last wordt beter verdeeld als men de vergoeding spreidt over alle voorwerpen die méér en vaker dan incidenteel voor het thuiskopiëren gebruikt worden. In 14 van de EU-lidstaten wordt bijvoorbeeld ook op mp3-spelers een vergoeding geheven. Stichting de Thuiskopie heeft – daarbij verwijzend naar de situatie in buurlanden, in het bijzonder Duitsland – bereidheid getoond mee te willen denken over een dergelijk spreidingsmodel. Daarbij kan de praktijk worden gehandhaafd dat bij de hoogte van de vergoeding rekening wordt gehouden met de mate waarin de bewuste voorwerpen volgens onderzoek ook daadwerkelijk voor het thuiskopiëren worden gebruikt. (5)

- *De rechthebbenden bevelen aan het heffingensysteem niet los te laten zolang substantieel voor eigen gebruik kopieën worden gemaakt waarvoor (nog) geen vergoeding wordt betaald en daarbij goed te kijken hoe andere landen de heffingsproblematiek hebben opgelost door de vergoeding te spreiden over alle voorwerpen die voor het thuis kopiëren worden gebruikt en wel in de mate van dat gebruik. In een dergelijk systeem blijft ingebakken dat voor legaal gebruik, bijvoorbeeld via licentiesystemen, niet (dubbel) wordt betaald. Vanaf 2010 moet er weer een regeling zijn die rechthebbenden in redelijke mate compenseert voor het thuis kopiëren, want dat is nu al een aantal jaren niet meer het geval.*

Ad Versterking handhavingsmiddelen

Wij zijn ingenomen met de voorstellen die de werkgroep doet om de handhavingsmiddelen te versterken. Wij benadrukken dat normalisering van aanbod en afname op het internet en bij mobiele toepassingen ook sterk onze voorkeur heeft omdat de sector dan minder afhankelijk wordt van “vergoeding via een omweg” zoals de thuiskopie vergoeding. Betere handhaving is daarvoor cruciaal, dat heeft de werkgroep terecht opgemerkt.

Wij zouden het echter een vreemde gang van zaken vinden als die handhaving pas aan de orde kan komen als er eerst een goed aanbod is. De rechthebbenden moeten grote risico's nemen in een situatie waarin de bescherming ontoereikend is, wil de wetgever over de brug komen met een toereikende bescherming. Sommige van de voorgestelde maatregelen richten zich op de tussenpersonen, zij die bemiddelen of faciliteren. Hun aansprakelijkheid moet worden verduidelijkt. Onder het huidige wettelijke regime ontmoeten de rechthebbenden veel weerstand bij de tussenpersonen wanneer zij inbreuken willen bestrijden. Het is evident dat degene die op het internet ongeautoriseerd auteursrechtelijk beschermd materiaal ter beschikking stelt onrechtmatig handelt. Bedrijven of particulieren die op grote schaal muziek of films illegaal aanbieden, worden in de praktijk veelvuldig afgeschermd door internet service providers. Deze nemen niet hun verantwoordelijkheid, en handelen daarom onrechtmatig. In de Nederlandse rechtssituatie is onduidelijkheid ontstaan over de vraag of downloaden uit een illegale bron is toegestaan, hetgeen bij de handhaving een complicerende factor is. De tussenpersonen beroepen zich op de rechtmatigheid van dit downloaden. Op grond daarvan wijzen zij aansprakelijkheid af. Het is daarom van groot belang dat het downloaden uit een illegale bron onder alle omstandigheden onrechtmatig wordt verklaard.

Zo heeft ook de Rechtbank Den Haag in zijn vonnis van 25 juni 2008 vooropgesteld dat het maken van een privékopie van illegaal materiaal een illegale handeling is, omdat een andere uitleg (o.a. die van de minister van Justitie) in strijd zou zijn met de Auteursrechtlijn. Deze omstandigheid behoeft volgens de Rechtbank ook geen afbreuk te doen aan de hoogte van de thuiskopie vergoeding. Deze vergoeding is volgens de Rechtbank een compensatie voor het door rechthebbenden door de kopieerhandeling geleden nadeel. Daarvoor maakt het voor de rechter niet uit of de bron legaal of illegaal was. (6)

Wij vinden dat realistisch moet worden omgegaan met de tegenkrachten die een effectieve handhaving kunnen bemoeilijken ten aanzien van onrechtmatig downloaden. De reacties van de kant van de gebruikers op het rapport van de werkgroep Gerkens spreken daarbij boekdelen. Ook de afkeuring in Nederland van de initiatieven van de Franse regering om 'veelplegers' onder de gebruikers na herhaalde waarschuwingen tijdelijk te weren van het internet is in dit verband een belangrijk signaal. Waar het technisch wel mogelijk zou kunnen zijn, kan handhaving ten aanzien van particuliere, niet-commerciële handelingen met beschermde werken – of handelingen op commerciële schaal – botsen met privacybeleid en soms met het principe van de vrije informatiegaring. Voor de combinatie van een door DRM bepaald licentiebeleid ondersteund door strafrechtelijk optreden tegen illegaal gebruik, de pijler onder de aanbevolen beleidskoers van de werkgroep, lijkt het maatschappelijk draagvlak te zwak.

- *De rechthebbenden bevelen aan te verduidelijken dat het maken van een kopie uit evident illegale bron onrechtmatig is en blijft. Voor een effectieve aanpak moeten de handhavingsmiddelen worden versterkt. Tegelijkertijd moet de overheid kijken naar de opportuniteit van de diverse handhavingsmogelijkheden en ondertussen de rechthebbenden niet in de kou laten staan en dus zorgen voor compensatie voor door kopieerhandelingen ontstaan nadeel.*

Alternatieve compensatie

In verschillende landen vindt discussie plaats over een internetheffing als manier om rechthebbenden te compenseren voor gebruik van hun werken dat in de praktijk niet op een acceptabele manier gecontroleerd kan worden. Het gaat om gebruik dat, naar de mening van deskundigen, ondanks versterkte handhaving substantieel zal blijven. De aandacht richt zich daarbij vooral op file sharing. Verschillende vormen van een internetheffing worden in die landen besproken, maar ook andere methoden van alternatieve compensatie. Een voorbeeld is het voorstel om vergoedingen te vragen aan beheerders van systemen voor bestandsuitwisseling. Contracten met tussenpersonen die de toegang tot uit te wisselen bestanden faciliteren is ook een mogelijkheid die aandacht krijgt. Een volgende variant die men tegenkomt is een systeem waarbij rechthebbenden – via internet service providers (ISP's) – licenties geven aan internetgebruikers voor file sharing die niet commercieel, of niet op commerciële schaal geschiedt. De medewerking van ISP's is belangrijk, onder meer om een gebruiksgetrouwe verdeling van de vergoeding te realiseren. Naar onze mening is het de moeite waard deze vormen van alternatieve compensatie in de discussie te betrekken en hier samen verder onderzoek naar te doen.

- *De rechthebbenden bevelen aan onderzoek te doen naar alternatieve compensatieregelingen voor het gebruik dat in de praktijk niet op een acceptabele manier geregeld kan worden.*

Aanvullende maatregelen om collectief beheer te verbeteren

Wij zijn het met de werkgroep eens dat een goed functionerend systeem van collectief beheer van belang is voor het draagvlak van privaatrechtelijke vergoedingssystemen. Wij wijzen er daarbij op dat ook dit een gezamenlijke verantwoordelijkheid is van rechthebbenden, gebruikers en overheid. In een privaatrechtelijk systeem behoort daarbij het primaat te worden gegeven aan zelfregulering. Onder verwijzing naar het eerdergenoemde rapport van de werkgroep Pastors is het goede nieuws dat de werkgroep Gerkens op zijn wenken wordt bediend. Deze aanbevelingen zijn en worden al opgepakt.

Ad één collectieve beheersorganisatie

Gebruikers willen niet één organisatie, zij willen waar dat gewenst is de mogelijkheid tot het samenvoegen van regelingen en zij willen één loket. In overleg met VNO-NCW en MKB Nederland zijn en worden daartoe stappen gezet. Een belangrijke rol is daarbij ook weggelegd voor (clusters van) brancheorganisaties.

Ad klachtenafhandeling en een geschillencommissie

VOI©E heeft niet alleen een centraal klachtenloket geopend met waarborgen voor snelle afhandeling door de desbetreffende organisaties, maar werkt samen met VNO-NCW en MKB Nederland aan onafhankelijke geschillenbeslechting voor ondernemers.

Ad centrale afspraken over governance

De Gedragscode van VOI©E wordt voor 1 juli 2010 in samenspraak met een gebruikerscommissie van VNO-NCW en MKB Nederland uitgewerkt tot een controleerbaar keurmerk. Over uitbreiding tot certificering wordt nog gesproken, mede afhankelijk van de keuze voor zelfregulering of nadere wetgeving.

Ad centrale afspraken over de financiën

Hier dient wel voorop te staan dat in een privaatrechtelijk systeem aan representatieve organisaties van de rechthebbenden zelf dient te worden overgelaten welke kosten zij willen maken (die gaan immers van hun aandeel af), hoe zij de gelden willen verdelen en op welke wijze zij de gelden willen beheren. Het College van Toezicht kan de vinger aan de pols houden, daar biedt het wetsvoorstel Toezicht ook het instrumentarium voor, maar het collectief van rechthebbenden behoort wel zeggenschap te houden over de exploitatie. VOI©E zorgt er voor dat dit transparant gebeurt en – via het keurmerk controleerbaar – door professionele organisaties.

Ad aan banden leggen van nieuwe vergoedingen

Wij nemen aan dat de werkgroep Gerkens niet bedoelt dat er voor nieuwe vormen van gebruik geen collectieve regelingen mogen worden bedacht als een regeling voor die vorm van gebruik gewenst is. Bedoeld zal zijn dat de collectieve beheersorganisaties die nieuwe regelingen niet zomaar moeten lanceren, maar in goed overleg met het bedrijfsleven. Ook daarover zijn in de werkgroep Pastors afspraken gemaakt. Partijen gaan werken aan een 'onderhandelingsprotocol'. (7)

- *De rechthebbenden bevelen aan dat het primaat aan zelfregulering wordt gegeven gelet op de afspraken die daarover door betrokken partijen zijn gemaakt. Onderdelen van het wetsvoorstel Toezicht functioneren daarbij als controlemechanisme.*

Voorlichting en versterking positie auteurs en uitvoerend kunstenaars

Stichting Auteursrechtbelangen, VOI©E en alle cbo's investeren in goede voorlichting. Het is echter ook een taak van de overheid om er voor te zorgen dat via voorlichting over wetgeving en duidelijke signalen over onaanvaardbaar illegaal gebruik het draagvlak voor auteursrecht verbetert.

De beste manier om de positie van de individuele auteur of uitvoerend kunstenaar te versterken is een sterk auteursrecht en naburig recht. De positie van de individuele rechthebbende wordt versterkt door collectief op te treden als individuele exploitatie niet doenlijk is (via collectieve beheersorganisaties). Ook het maken van collectieve prijsafspraken in en via een vak- of beroepsorganisatie (normtarieven, modelcontracten) kan hier aan bijdragen. Voor wat die prijsafspraken betreft onderschrijven de betrokken organisaties van rechthebbenden de aanbeveling van de werkgroep Gerkens om ten behoeve van rechthebbenden met een zwakke onderhandelingspositie een uitzondering op het mededingingsrecht in de wet op te nemen voor afspraken die via gezamenlijke zelfregulering tot stand komen.

- *De rechthebbenden bevelen aan dat ook de overheid gaat investeren in voorlichting. Samen met Stichting Auteursrechtbelangen zou gewerkt kunnen worden aan een overheidscampagne (postbus 51). De overheid zou ook een bijdrage kunnen leveren aan de uitbouw van voorlichtingsite auteursrecht.nl.*
- *De rechthebbenden steunen de aanbeveling van werkgroep Gerkens dat de auteursrechtelijke wetgeving prijsafspraken in collectieve onderhandelingen mogelijk zal maken indien een sterke onderhandelingspositie bij een der partijen ontbreekt.*

Namens de organisaties van rechthebbenden, aangeslotenen van Stichting Auteursrechtbelangen en leden van VOI©E genoemd in bijlage I

Aad Kosto
voorzitter

Bijlage I

De organisaties van rechthebbenden aangesloten bij Stichting Auteursrechtbelangen en/of verenigd onder VOI©E:

* (tevens) lid van VOI©E

Beroepsorganisatie Nederlandse Ontwerpers vertegenwoordigt ruim 2500 ontwerpers en 200 ontwerp bureaus/-afdelingen van bedrijven.

Stichting BREIN strijdt tegen inbreuken op intellectuele eigendomsrechten van auteurs, uitvoerend kunstenaars, uitgevers, producenten en distributeurs van muziek, film, video en software.

Vereniging Buma* exploiteert de muziekuitoeringsrechten voor ruim 16.000 Nederlandse componisten, tekstschrijvers, muziekuitegers en bijna 1 miljoen buitenlandse muzikanten en -uitgevers in Nederland.

Federatie Filmbelangen behartigt namens 9 verenigingen de belangen van vrijwel alle georganiseerde Nederlandse filmmakers.

Federatie van Kunstenaarsverenigingen vertegenwoordigt 15 beroeps- en vakorganisaties van beeldend kunstenaars, theatermakers, interieurarchitecten, componisten, fotografen, dansers, muziekinstrumentmakers, kunstdocenten en scenarioschrijvers.

Vereniging voor Schrijvers en Vertalers (VSenV) vertegenwoordigt de Vereniging voor Letterkundigen (VVL), het Netwerk Scenarioschrijvers en de Freelancers Associatie (journalisten).

FNV KIEM is de vakbond voor werknemers, freelancers, kleine zelfstandigen, starters en uittrekkers in de kunsten, informatie-industrie, entertainmentindustrie en de (multi-)media.

Stichting Leenrecht* int de verschuldigde vergoedingen voor het uitlenen van beschermde werken door openbare bibliotheken, spelotheken, cd-uitlenen en kunstuitlenen en keert via verdeelorganisaties de gelden uit aan schrijvers, vertalers, illustratoren, fotografen, vormgevers, uitgevers, componisten, musici, acteurs en producenten.

Stichting Lira* is de collectieve beheersorganisatie voor meer dan 17.000 schrijvers, vertalers, dichters, scenarioschrijvers en freelance journalisten.

Nederlands Genootschap van Tolken en Vertalers (NGTV) vertegenwoordigt ruim 500 tolken en vertalers.

Nederlandse Toonkunstenaarsbond (Ntb) is het zakelijk en juridisch expertisecentrum voor musici, dansers en acteurs.

Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ) behartigt de belangen van ruim 8000 journalisten, fotografen, programmamakers, redacteuren, bladenmakers, webmasters en voorlichters.

Nederlands Uitgeversverbond (NUV) behartigt de belangen van de uitgevers van boeken, tijdschriften, dagbladen en nieuwe media.

Stichting NORMA* beheert collectieve rechten namens meer dan 10.000 uitvoerend kunstenaars (musici, acteurs, cabaretiers, dansers).

Musi©opy* beheert reproductierechten op uitgegeven bladmuziek namens meer dan 150 muziekuitegers en muzikanten.

Platform Multimediaproductanten * verdeelt thuishopiegeden onder productanten en uitgevers van interactieve media.

Nederlandse Publieke Omroep is ook rechthebbende op programma's en is uit dien hoofde aangesloten bij Stichting Auteursrechtbelangen.

NVPI, de brancheorganisatie voor de entertainmentindustrie, vertegenwoordigt Nederlandse platenmaatschappijen, videodistributeurs en game-software distributeurs.

Pictoright * behartigt collectieve rechten van meer dan 50.000 visuele makers, zoals fotografen, vormgevers, illustratoren en beeldend kunstenaars uit binnen- en buitenland.

STAP *, de stichting Thuishopievergoeding Audio Productanten, verdeelt de thuishopiegeden aan productanten van geluidsdragers.

Stichting PRO * oefent namens de uitgeverijbranche collectieve regelingen uit, zoals de readerregeling met het onderwijs, de regeling knipselkranten en -diensten (via CLIP) en keert de leenrechtvergoeding uit aan uitgevers.

Stichting Reprorecht * int de verschuldigde vergoedingen voor het reprografisch verveelvoudigen door publieke sector en bedrijfsleven en keert uit aan uitgevers, auteurs en (organisaties) van makers van visuele werken.

Stichting SEKAM * beheert kabelrechtvergoedingen voor binnen- en buitenlandse film- en televisieproductanten, en SEKAM VIDEO verdeelt thuishopie- en leenrechtvergoedingen aan deze doelgroep.

SENA * is door de overheid aangewezen om uitvoering te geven aan artikel 7 Wet op de naburige rechten. SENNA verleent namens artiesten en platenproductanten licenties voor het openbaar gebruik van muziek en incasseert daarvoor vergoedingen die op basis van wettelijk goedgekeurde reglementen aan de rechthebbenden worden doorbetaald.

Stichting Stemra * regelt auteursrechtelijke vergoedingen voor de verveelvoudiging (bijvoorbeeld op cd of dvd) van muziek ten behoeve van componisten, tekstdichters en muziekuitgevers (zelfde doelgroep als Buma, hebben samen één werkorganisatie Buma/Stemra).

Stichting De Thuishopie * incasseert de wettelijke vergoeding voor het kopiëren van auteursrechtelijk beschermde werken via een heffing op blanco dragers en keert deze uit aan makers, uitvoerend kunstenaars en productanten via hun verdeelorganisaties.

Stichting Verdeling Videoproductanten * verdeelt leenrechtvergoedingen ten behoeve van productanten van beelddragere.

Vereniging van Muziekhandelaren en -uitgevers in Nederland (VMN) vertegenwoordigt 275 muziekhandelaren en 65 muziekuitgevers.

Vereniging VEVAM * verdeelt kabelrecht-, thuishopie- en leenrechtvergoedingen voor regisseurs, scenaristen en productanten (natuurlijke personen).

Stichting VIDEMA * licentieert vertoningsrechten op tv-en filmbeelden aan zakelijke gebruikers namens ruim 3300 Nederlandse en buitenlandse film- en tv-studio's, publieke en commerciële omroepen, muziekuitgeverijen, film- en videodistributeurs en tv-productanten.

Bijlage II

Annotatie

1. Moderne wetgeving

Op grond van het WIPO auteursrechtverdrag uit 1996 en de diverse Europese richtlijnen tot harmonisering en modernisering van de auteursrechtwetgeving in de lidstaten van de Europese Unie is onze wetgeving in 2004 geactualiseerd met het oog op de digitale ontwikkelingen. De flexibiliteit van de Nederlandse Auteurswet uit 1912 heeft er voor gezorgd dat onze Auteurswet zonder noemenswaardige aanpassingen technische ontwikkelingen als de reproductie-technologie, radio, televisie, satelliet, de computer en internet heeft 'overleefd'. Dat komt door het grotendeels techniekonafhankelijke begrippenkader en een zorgvuldig geformuleerd evenwicht tussen de exclusieve rechten van de maker enerzijds en de uitzonderingen daarop ten behoeve van de gebruiker, anderzijds.

2. Rapport Pastors: samen werken aan verbetering incasso auteursrechten

Bij brief van 16 juni 2009 boden staatssecretaris Heemskerk en minister Hirsch Ballin aan de Tweede Kamer het rapport "Verbetering incasso auteursrecht en naburige rechten" aan. Er zijn in totaal vier collectieve beheersorganisaties die cont(r)acten hebben met een substantieel deel van het bedrijfsleven: Buma, Sena, Reprorecht en Videma. Buma en Sena sturen voor het muziekgebruik ieder jaarlijks circa 170.000 facturen, Reprorecht stuurt voor het fotokopiëren om en nabij 240.000 facturen, maar dan eens in de twee jaar. Videma stuurt alleen facturen naar ondernemingen die een regeling treffen voor het gebruik van televisie- en filmbeelden en dat zijn 21.000 facturen per jaar. Komt bij dat Buma en Sena het vanaf 1 januari 2008 mogelijk hebben gemaakt dat een onderneming desgevraagd één rekening ontvangt, een faciliteit waarvoor het bedrijfsleven in 2008 nog maar weinig belangstelling had.

Er zijn nog wel meer organisaties die collectief rechten incasseren, maar die zijn op een kleine specifieke markt actief waar geen problemen zijn met de incasso als zodanig: Leenrecht, Thuiskopie, Stemra, Pictoright, en PRO. De andere organisaties houden zich primair bezig met de verdeling van gelden onder de rechthebbenden die zij vertegenwoordigen. In totaal zijn 18 organisaties in Nederland actief, wat in vergelijking met de rest van Europa een gemiddeld aantal is. Al deze organisaties zijn lid van VOI©E.

Het aantal organisaties is de laatste tien jaar niet gegroeid, maar is daarentegen door recente fusies afgenomen. De organisaties van makers van visuele werken zijn in 2008 samengevoegd tot Pictoright en de organisatie van schrijvende journalisten en fotojournalisten Nieuwswaarde is in 2009 opgegaan in LIRA, respectievelijk Pictoright.

Een gemiddelde onderneming heeft te maken met twee, hooguit drie organisaties. De relevante omzet van bovengenoemde vier organisaties (voor secundaire openbaarmaking muziek en beeld en fotokopiëren) bedraagt circa 113 miljoen euro. Dat is 35 procent van de totale incasso. De grootste omzet van deze organisaties komt namelijk uit de zogenaamde mediacontracten met omroep- en kabelorganisaties.

De tarieven van Buma, Sena en Videma komen tot stand in onderhandeling met brancheorganisaties, die samen een minstens even grote marktmacht hebben. Denk aan Koninklijke Horeca Nederland en de centrale belangenbehartiging door VNO-NCW en MKB Nederland. Ook de Regeling Reprerecht Bedrijfsleven is tot stand gekomen in overleg met deze centrale ondernemingsorganisaties.

Uitvoering van collectief beheer is ondoenlijk, namelijk te kostbaar, zonder draagvlak. Voor dat draagvlak kunnen de brancheorganisaties zorgen en dat levert hun weer een sterke onderhandelingspositie op.

De discussie over het auteursrecht en de vermindering van het draagvlak is volgens werkgroep Pastors met name ontstaan door verschuiving naar nieuwe businessmodellen en nieuwe vormen van gebruik als gevolg van de digitalisering. VNO-NCW, MKB Nederland en VOI©E concluderen dat de gewenste verminderde regeldruk voor een belangrijk deel via samenwerking en zelfregulering kan worden bereikt. Ook vindt de werkgroep Pastors dat bij de uitwerking van oplossingen rekening dient te worden gehouden met de toenemende (internationale) concurrentie voor de Nederlandse organisaties.

In het kader van de 'actie minder rekeningen' is nagegaan welke bundeling van facturen en afhandeling van inning via één uitvoeringsorganisatie wenselijk en mogelijk is. De werkgroep acht daartoe vrijwillige maar niet vrijblijvende samenwerking intrinsiek beter dan een opgelegd fusiepad. Afgesproken is dat vanuit de bestaande samenwerking van Buma/Sena ook Reprerecht en Videma dezelfde gebruiksgegevens gaan benutten vanuit een basisregistratie. Nadat de basisregistratie in 2010 zal zijn geregeld, zijn op middellange termijn meer mogelijkheden tot intensivering van de samenwerking denkbaar. Dit zou bijvoorbeeld kunnen leiden tot een centrale portal om verschillende rechten te regelen: één systeem waarop gebruikers alle relevante basisgegevens kunnen invoeren of wijzigen. Daarbij zal aan de gebruikers ook de mogelijkheid worden geboden om de facturen elektronisch te ontvangen en af te handelen.

3. Groot en groeiend economisch belang bij het auteursrecht

Op 12 december 2008 bood de minister van Economische Zaken het onderzoek 'De economische omvang van het auteursrecht in Nederland' aan de Tweede Kamer aan. Het onderzoek is door SEO Economisch Onderzoek uitgevoerd volgens de Guide van de World Intellectual Property Organization (WIPO). Uit het onderzoek blijkt dat de toegevoegde waarde van de auteursrechtelijk relevante sectoren € 30,5 miljard bedroeg (5,9% van het Bruto Binnenlands Product).

De werkgelegenheid bestond uit 567.214 voltijdbanen (8,8% van de werkgelegenheid in Nederland), en het handelsbalansoverschot was € 2,4 miljard (6,9% van het handelsbalansoverschot in Nederland). Het grootste deel van deze cijfers, namelijk tweederde, wordt door de kernsectoren gerealiseerd.

De kernsectoren worden door de Guide opgedeeld in subsectoren. De grootste subsectoren worden in het onderzoek gevormd door: Software en databases (ontwikkelen en produceren van maatwerk software en software consultancy); Pers en literatuur (schrijven, vertalen, uitgeven, drukken, distribueren en verkopen van boeken, plattegronden, dagbladen en tijdschriften); en Reclame (reclamebureaus en in- en verkooporganisaties van reclame).

De toegevoegde waarde van deze sectoren bedroeg in 2005 respectievelijk € 8,1 miljard (software en databases), € 6,9 miljard (pers en literatuur) en € 1,8 miljard (reclame).

Uit de vergelijking met de andere 16 landen die volgens de Guide onderzoek verricht hebben, blijkt dat Nederland een vijfde positie inneemt daar waar het gaat om het aandeel in de toegevoegde waarde, en een derde positie bij het

aandeel in werkgelegenheid. Ten slotte blijkt uit het onderzoek dat sprake is van een toename van het economisch belang van het auteursrecht. Zo is tussen 1998 en 2005 de toegevoegde waarde van de kernsectoren gemiddeld jaarlijks met 4,4% toegenomen, en de werkgelegenheid met 7,4%.

4. Afschaffen thuis kopie onredelijk en in strijd met de Richtlijn

Uit invoering van een licentiesysteem en de normalisering van de handel in muziek en films op het internet – als dat allemaal gerealiseerd zou kunnen worden – volgt niet vanzelfsprekend de opheffing van de thuis kopievergoeding, zoals de werkgroep lijkt te denken. Het plan van de werkgroep betekent een aanzienlijk verlies aan inkomsten voor de schrijvers, componisten, beeldend kunstenaars, filmregisseurs en -schrijvers, uitvoerende artiesten en CD- en audiovisuele producenten. Zelfs in de ideale situatie dat gebruiksrechten met inbegrip van het thuis kopiëren geheel of grotendeels aan de bron kunnen worden afgerekend blijft een groot aantal thuis kopieerhandelingen onbetaald wanneer de thuis kopievergoeding zou worden opgeheven. Hierbij valt te denken aan:

- Kopieën gemaakt van voorbespeelde dragers (CDs, DVDs, Blue Ray disks, tapes), hetzij in eigen bezit, of geleend (bibliotheek, vrienden, videotheek);
- Kopieën gemaakt van vastleggingen van werken die door de eerste kopieerder via het internet of mobiele netwerken gedownload zijn, opgeslagen op bijvoorbeeld DVD, Blue Ray disks, USB sticks, harde schijven (zowel intern als extern), flash geheugen;
- Latere kopieerhandelingen in de verspreidingsketen (zogenaamd estafette-kopiëren dat zeer goed mogelijk is zonder kwaliteitsverlies);
- Kopieën gemaakt van omroepuitzendingen, analoog of digitaal.

Voor het kopiëren voor privé gebruik geldt in de meeste landen een uitzondering op de hoofdregel dat men auteursrechtelijke toestemming nodig heeft. De auteursrecht richtlijn 2001 heeft de lidstaten de keus gelaten tussen de exceptie of het toestemmingsrecht. Alle lidstaten kennen de exceptie, al heeft deze in het Verenigd Koninkrijk en Ierland een beperkte werking. De richtlijn stelt echter als eis dat tegenover de exceptie een compensatie staat. In een zeer beperkt aantal lidstaten is de vergoedingsregeling nog niet geëffectueerd, in de meeste bestaat een systeem zoals in Nederland.

Nederland zou de thuis kopievergoeding kunnen opheffen door afscheid te nemen van de exceptie. De kopieerder zal in dat geval een toestemming nodig hebben, ook al betreft het een kopie voor eigen oefening, studie en gebruik. Het is een illusie te denken dat dit toestemmingsvereiste de rechthebbenden enig voordeel zal brengen. Men heeft geen middelen tot controle.

Zo men niet de exceptie wil opzeggen, verwijst de richtlijn naar een situatie waarin geen vergoeding verschuldigd is (Overweging 35). In dat geval moet de auteur, artiest en producent geen of nauwelijks schade ondervinden van het privé kopiëren. Het gaat echter om bepaalde situaties, niet om het generiek uitschakelen van de thuis kopievergoeding.

De conclusie moet dus zijn dat opheffing van de thuis kopie – of het tot 0 reduceren van de vergoeding – naar alle waarschijnlijkheid een conflict oplevert met de thuis kopieregeling zoals in de auteursrecht richtlijn opgenomen.

5. Onderzoek naar eerlijker verdeling belaste dragers bepleit

Stichting de Thuis kopie en de andere bij de thuis kopieregeling betrokken rechtenorganisaties hebben in overleggen met onder meer het ministerie van Justitie, maar ook in de hoorzittingen van de werkgroep, steeds laten weten een aanpassing van het Nederlandse systeem niet uit te sluiten.

Met name hebben zij als voorbeeld het Duitse thuis kopiesysteem genoemd, waar zoals in Nederland een directe relatie bestaat tussen de vergoeding en de voor het thuis kopiëren gebruikte voorwerpen. De thuis kopieheffing rust in Duitsland echter op alle voorwerpen (zoals mobiele telefoons, harde schijven van computers, geheugenkaarten en flash-memory), waardoor de heffing per voorwerp relatief laag ligt. De prijs- en mededingingseffecten, dat wil zeggen het shoppen in landen waar de prijs het laagst is, zijn door de lagere heffing per voorwerp uiteraard veel kleiner. (Hierbij dient overigens te worden opgemerkt dat een iPod met heffing uit Duitsland of Frankrijk nu reeds goedkoper is dan een iPod uit Nederland zonder vergoeding. Er zijn – zo blijkt – meer en dominantere factoren die deze prijsverschillen beïnvloeden dan een thuis kopievergoeding.) Ten onrechte stelt de werkgroep op pagina 23 van haar rapport, waar deze mogelijkheid kort wordt aangestipt, dat Stichting de Thuis kopie “bepleit (...) dat zij alleen heffingen gerechtvaardigd vindt voor apparatuur die met name gebruikt wordt voor muziek en/of film (...)” en op pagina 24 dat “de auteursrechtenorganisaties willen heffen op apparatuur die primair bedoeld is voor film en of muziek”.

Daarentegen hebben Stichting de Thuis kopie en de betrokken rechtenorganisaties telkens gepleit voor nader onderzoek naar een systeem waarbij de totale thuis kopievergoeding eerlijker wordt verdeeld over de objecten waarop gekopieerd wordt, hetgeen tegemoet zou kunnen komen aan de door leveranciers geuite bezwaren van ‘oneerlijke concurrentie’.

6. Privékopie van illegaal materiaal is een illegale handeling

Rechtbank 's-Gravenhage, 25 juni 2008, HA ZA 05-2233, ACI Adam B.V. c.s. (20 eisers) tegen Stichting De Thuis kopie c.s.: “4.4.3. De rechtbank stelt voorop dat het maken van een privé kopie van illegaal materiaal een illegale handeling is. Deze handeling valt niet onder de werkings sfeer van artikel 16c Aw. In de parlementaire geschiedenis zijn weliswaar aanknopingspunten te vinden voor een andere uitleg, maar de door de minister voorgestane en door de regering onderschreven uitleg, waarbij ervan wordt uitgegaan dat een privé kopie van een illegale bron legaal is, is in strijd met de drie-stappen-toets van artikel 5 lid 5 van de Richtlijn.”

7. Gezamenlijk actieplan VOI ©E, VNO-NCW en MKB Nederland (werkgroep Pastors)

Nadat de **basisregistratie** in 2010 is geregeld, zijn op middellange termijn meer mogelijkheden tot intensivering van de samenwerking denkbaar. Dit zou bijvoorbeeld kunnen leiden tot een **centrale portal** om verschillende rechten te regelen: één systeem waarop gebruikers alle relevante basisgegevens kunnen invoeren of wijzigen.

VOI ©E heeft al belangrijke stappen gezet op het terrein van **klachtenafhandeling**: er is gewerkt aan transparantie en uniformering van de eigen klachtenregelingen van cbo's en op de website van VOI ©E is een loket geopend als centraal klachtenpunt. Vastgesteld is dat er relatief weinig individuele klachten zijn en dat deze in de regel door de desbetreffende cbo's prima worden afgehandeld. Voor klachten die toch tot een geschil over de

uitvoering mochten leiden, gaan partijen werken aan **een onafhankelijke geschillencommissie**.

De werkgroep Pastors heeft daarbij een voorkeur voor samenwerking met de Stichting Geschillencommissie voor beroep en bedrijf. Naar de mening van partijen in deze werkgroep zal in nader overleg met Justitie en de Stichting Geschillencommissie voor beroep en bedrijf de door de wetgever voorziene rol van het college en de geschillencommissie met betrekking tot (de toepassing van) tarieven nader moeten worden gezien en uitgewerkt.

In de onderhandelingsfase wordt de basis gelegd voor facturatie en inning. De werkgroep Pastors is van mening dat de uitvoeringspraktijk aanzienlijk kan verbeteren als de afstemming in de onderhandelingsfase verbetert en partijen **waar mogelijk gezamenlijk onderhandelen**. Hierbij is dus ook een belangrijke rol weggelegd voor samenwerkende branches. Om de rust te creëren die voor dit proces nodig is, hebben partijen afgesproken voor 2009 en 2010 bestaande overeenkomsten en regelingen behoudens indexering ongewijzigd te verlengen om het gezamenlijk onderhandelen over nieuwe tarief- en kortingenstructuren mogelijk te maken.

In 2010 zal volgens het gezamenlijk vastgestelde '**onderhandelingsprotocol**' in relevante clusters gesproken worden over de algemene uitgangspunten voor tariefstructuren en vergoedingen voor dienstverlening.

De Gedragscode van VOI©E zal in overleg met het bedrijfsleven in 2010 'handen en voeten' krijgen om uit te groeien tot een **toetsbaar keurmerk**. Een goed werkend systeem van zelfregulering, eventueel verankerd in de wet, zou het wettelijke toezicht door het college kunnen vereenvoudigen. Een markt die zichzelf goed organiseert, kan de taken van de wettelijke toezichthouder immers faciliteren. Afhankelijk van de resultaten van het in 2010 te realiseren keurmerk zal door de werkgroep Pastors bekeken worden of het, mede in het licht van de wet op het toezicht, opportuun is om als tweede stap over te gaan op **certificatie onder accreditatie**. Vermeden moet echter worden dat er dubbel toezicht ontstaat.

Op het terrein van **voorlichting** heeft VOI©E met de website <www.voice-info.nl> een goed begin gemaakt met het verbeteren van de transparantie. Partijen gaan aan gezamenlijke voorlichting werken om misverstanden over de uitvoering van overeengekomen regelingen te voorkomen. Via de websites van partijen, een gezamenlijke brochure en procedureafspraken in het gestructureerde overleg moet eenduidige communicatie en verbreding van het draagvlak worden bevorderd.

Bijlage III

Veldkamp rapport: trendanalyse afzet en volume privékopieën

(Hierna ingevoegd)

Bijlage IV

“Het digitale aanbod van beeld en muziek”
(NVPI, 1 oktober 2009)